

KALENDAR

Sabor: prvi govor na hrvatskom

1843.: U Saboru Trojedne Kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije 2. svibnja 1843. održan je prvi govor na hrvatskom jeziku.

gubnost nadmoještanja hrvatskoga stranim jezicima, Kukuljević je rekao:

»Mrtvi jezik rimski, a živi mađarski, njemački i talijanski, to su naši tutori. Živi nam se groze, mrtvi nas drže za grlo, duše nas i nemoćne nas vode i predaju živim u ruke.

Održao ga je hrvatski povjesničar, političar i književnik Ivan Kukuljević Sakcinski (1816. – 1889.), koji se zauzeo za postupno uvođenje narodnoga jezika u javni život.

»Mi svoj jezik čuvamo još uvijek za družinu i za naše kmete«, prijekorno će pred velikašima i prelaticama reći Kukuljević. Do tada se na saborskim zasjedanjima hrvatskih staleža govorilo samo latinskim jezikom, koji je uveden od »onih još barbarskih vremena kad na cijelom svijetu jedini za izobrazbu izdijeljan držao se jest«.

Upozoravajući na po-

Zato sam ja toga mnijenja, da bi slavni staleži i redovi na to već jednom mislili počeli, kako da svoj jezik tuđemu pretpostave i njega u javni život uvedu...»

Iako je naišao na žestoke prigovore »više aristokracije«, Kukuljevićev povijesni govor u Hrvatskom saboru rasplamsao je rodoljubnu vatru koja je dovela do proglašenja hrvatskoga službenim jezikom u Trojednoj Kraljevini.

SMRT NAJVEĆEGA KOMEDIografa - 1567.: Hrvatski književnik Marin Držić umro je 2. svibnja 1567. u Mlecima (rođen je 1508. u Dubrovniku). Moderna nacionalna svijest oblikovala je njegov kult najvećega hrvatskog komediografa, što se potvrdilo brojnim izvedbama njegovih djela od kada su u Zagrebu postavljani »Novela od Stanca« (1895.) i »Dundo Maroje« (1938.). U Dubrovniku je 1989. otvoren njegov »dom«, prvi muzej jednog hrvatskoga pisca.

ŽIVOT U SJENI SMRTI - 1960.: Caryl Chessman živio je dvanaest godina u sjeni smrti, ali je 2. svibnja 1960., poslije osam ođaganja, više nije mogao izbjeći. Američko pravosuđe poslalo ga je u plinsku komoru zatvora u San Quentinu, iako je cijela svjetska javnost zagovarala njegovo pomilovanje. Chessmana je sumnja za otmicu i silovanje dovela pred sud koji ga je osudio na smrt. Dvanaest godina on ju je izbjegavao zahvaljujući vještoj obrani. Dotle je napisao tri knjige, koje su postale bestseleri.

»Pjesnici su čuđenje u svijetu«

1925.: U Zagrebu je 2. svibnja 1925. umro hrvatski pjesnik Antun Branko Šimić (rođio se 18. studenoga 1898. u Drinovcima u Hercegovini). Kada je nakon prvoga broja časopisa *Vijavice*, što ga je pokrenuo 1917., upozoren da kao učenik ne smije javno djelovati, napušta školovanje i posvećuje se književnosti.

vrlo intenzivno, kao pjesnik koji u kritikama i esejima iznosi svoju koncepciju umjetnosti, kao feljtonist, te prevoditelj francuskoga (Proust) i njemačkoga jezika (Hamsun).

Za života je objavio samo jednu zbirku pjesama. »Preobraženja« (1920). Uokvirena znamenitim stihovima, »pjesnici su čuđenje u svijetu« iz prve (»Pjesnici«) i »čovječe pazi da ne ideš malen ispod zvijezda« iz zaključne pjesme (»Opomena«).

»Preobraženja«, međutim, znače odlučujuću prekretnicu u lirskoj strukturi hrvatskoga modernizma.

Sročio je posve suzdržan, a u isti mah uzburkan pjesnički svijet.

Ubili dvanaest hrvatskih policajaca

1991.: Pripadnici MUP-a Republike Hrvatske došli su 2. svibnja 1991. u Borovo Selo da bi ispitali slučaj zarobljavanja dvojice policajaca koju su prethodnoga dana uhitili tamošnji srpski odmetnici ojačani ubačenim teroristima iz Srbije.

Na ulazu u Borovo Selo na te pripadnike MUP-a otvorena je paljba iz četničko-terorističke zasede. Dvanaest je hrvatskih policajaca ubijeno, a dvadeset i jedan

je hrvatski policajac ranjen.

Taj dotad najtragičniji događaj u Republici Hrvatskoj posebno je uzbuđio i ogorčio hrvatsko pučanstvo.

Toga se dana predsjednik Republike Hrvatske, dr. Franjo Tuđman putem televizije obratio hrvatskom narodu i svim građanima Hrvatske, rekavši: »Suočeni smo s, mogao bih reći, početkom otvorenog rata protiv Republike Hrvatske.«

MARTIĆ RAKETIRAO ZAGREB - 1995.: Sa svojih položaja na okupiranom dijelu Hrvatske, četnici su 2. svibnja 1995. raketirali Zagreb. Pet osoba je poginulo, a 134 su ranjene. Milan Martić izjavio je banjalučkoj televiziji da je naredio raketiranje hrvatskih gradova kao odmazdu nad civilnim stanovništvom zbog gubitka zapadne Slavonije.

Povijest je svjedok vremena, svjetlo istine, život pamćenja, učiteljica života, glasnica starine.
(Ciceron)

Užasan primjer američkog licemjerja

Huseinovo je opravdanje za napad na Kuvajt, američkoga saveznika, bilo to što je Kuvajt proizvodio previše nafte, što je uzrokovalo pad cijena i gubitak od 14 milijuna dolara Iraku – novac koji je Iraku bio prijeko potreban za izlazak iz gospodarskih teškoća

Irak mogao uzeti više kredita te, sukladno tome, kupovati više američkih proizvoda.

Američki su poslovni ljudi prilično inzistirali na toj točki, no ipak su se vratili kući razočarani. Skupina bankara predložila je Saddamu Husseinu istu stvar, no i oni su bili odbijeni. Irački je vođa tvrdio kako sam može riješiti probleme svoje zemlje s dugovima, i to povećanim izvozom nafte.

Iste se godine skupina američkih kongresnika pismom obratila Lawrenceu Eagleburgeru, zamjeniku državnoga tajnika; tražili su od njega neka suradnje s tvrtkom Volvo-General Motors i iračkom vladom, kako bi se osiguralo financiranje za novu tvornicu kamiona u Iraku.

Dokaz nelegitimnosti

Dijelovi vozila proizvođili bi se u SAD-u i otpremali u Irak, gdje bi se kamioni sastavljali, a zatim prodavali na regionalnom tržištu Bliskog i Srednjeg istoka. U pismu je stajalo: »Za kamione i mnoge druge industrijske proizvode, Bliski istok i Afrika nude jedine veće mogućnosti za povećanje američkog izvoza.«

Nije prošla nijedna cijela godina, a SAD se je počeo pripremati za rat protiv Iraka, koji je u međuvremenu zaposjelo Kuvajt. Husseinovo je opravdanje za napad na Kuvajt, američkoga saveznika, bilo to što je Kuvajt proizvodio previše nafte, što je uzrokovalo pad cijena i gubitak od 14 milijuna dolara Iraku – novac koji je Iraku bio prijeko potreban za izlazak iz gospodarskih teškoća. Predsjednik George Bush stariji demonizirao je Husseinu kao suvremenoga Adolfa Hitlera, ističući ubijanje Kurda plinom i potpuni nedostatak osnovnih demokratskih sloboda u Iraku kao dokaz nelegitimnosti režima i potrebe da ga SAD napadnu, uz potporu Ujedinjenih naroda: George Bush stariji

Spreman oprotiti Amerikancima

Saddam Hussein je pak jasno izrazio spremnost oprostiti Amerikancima što su za vrijeme rata prodavali oružje Iraku. U to je vrijeme Hussein bio suočen s američkim zakonom u postupku donošenja, kojim bi se uvele sankcije protiv Iraka glede inspekcije oružja; zato mu je bilo u interesu složiti se s američkim poslovnim ljudima.

No u jednoj je točki ostao nepopustljiv: nije htio pristati na zahtjev američkih direktora da restrukturira iračke kratkoročne dugove, tako da bi

»Crna knjiga Amerike« Petera Scowena upravo je objavljena u nakladi »Izvor« iz Zagreba (tel. 611 7714; izvori@izvori.com)

PODLISTAK

CRNA KNJIGA AMERIKE

ratni brod u Perzijskom zaljevu oborio iranski putnički zrakoplov na redovitoj liniji, let br. 655, pri čemu su poginuli svi putnici. Američke vlasti od početka sve do danas tvrde da je putnički zrakoplov izravno nalijetao na američki ratni brod *Vincennes*, koji je u tom trenutku bio usred pomorske bitke s iranskim topovnjačama.

Mine u Zaljevu

Amerikanci također tvrde da se iranski putnički zrakoplov odbio identificirati. George Bush stariji, tada potpredsjednik SAD-a za predsjednikovanja Ronaldu Reagana, koji je tada bio usred kampanje za predsjedničke izbore u studenosti 1988., bacio je bez ostatka krivnju za nesretan događaj na Iran.

Tvrdio je kako se tragedija mogla izbjeći da se Iran držao rezolucije Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda, koja je od njega tražila neka završi rat s Irakom. U govoru pred UN-ovim Vijećem sigurnosti, nedugo nakon rušenja zrakoplova na letu br. 655, suočen s kritikama napada na putnički zrakoplov u američkim javnim glasilima, Bush stariji opravdavao je, također, nazočnost američkih ratnih brodova u Perzijski zaljev time da su brodovi poslani u Perzijski zaljev pošto je Iran počeo postavljati mine u vode Zaljeva kako bi omeo plovidbu trgovačkih brodova.

Iračka vojska pretekla izraelsku

»Ako (Iran) napada mirroljubive trgovačke brodove i postavlja mine u međunarodne vode, onda se to tiče svih koji cijene slobodu«, rekao je on. To je užasan primjer američkog licemjerja, uzevši u obzir da je CIA minirala nikaragvanske luke samo nekoliko godina prije toga, od čega je stradalo čak devet neudržnih trgovačkih brodova koji su plovili međunarodnim vodama.

Demonizirao Saddama Husseinu kao suvremenoga Adolfa Hitlera, ističući ubijanje Kurda plinom i potpuni nedostatak osnovnih demokratskih sloboda u Iraku kao dokaz nelegitimnosti režima i potrebe da ga SAD napadnu, uz potporu Ujedinjenih naroda: George Bush stariji

Iran i Irak su napokon 1988. potpisali primirje. Do tog je vremena iračka vojska narasla toliko da im se dopusti prodaja računala za uporabu u zrakoplovstvu vrijednih devet milijuna dolara Iraku.

Američko je ministarstvo obrane zaustavilo taj posao, bojeći se da bi Irak mogao tu tehnologiju uporabiti za razvoj projektila. Shultz je odmah pisao kolegi ministru obrane u ime Sperryja, tražeći da se prodaja ipak odobri. Nema podataka o tome je li se prodaja obavila, ali u izvještaju

iz 1991. o Wisconsin projektu nadzora nuklearnog oružja, pod naslovom »Izvoz iz SAD-a u Irak od 1985. do 1990.« opisani su slučajevi prodaje drugih američkih proizvoda Iraku, koji ih je nesumnjivo upotrijebio za razvoj tehnologije nuklearnih projektila.

Srdačan sastanak

SAD je za cijelo vrijeme rata i nakon njega držao neprekidne poslovne veze s Irakom. Godine 1986. je 28 američkih tvrtki izlagalo na zajedničkoj izložbi (u organizaciji američke vlade!) na Bagdadskom međunarodnom velesajmu. Amerikanci su nastavili kreditirati Irak kako bi kupovao američke poljoprivredne proizvode – sve do samog izbivanja Zaljevskog rata 1991. Još godine 1989. Saddam Hussein je primio američko poslovno izaslanstvo, u komu su bili direktori takvih velikih američkih poduzeća kao što su Westinghouse i Bell Helicopter.

U to je vrijeme godišnja vrijednost američkog izvoza u Irak već bila dosegla milijardu i pol dolara – impresivno povećanje sa 600 milijuna godina 1986. Sastanak održan 1989. protekao je u srdačnom ozračju. Nitko se nije brinuo zbog nepoštovanja ljudskih prava niti je itko spominjao gušenje plinom kurdskih civila.

Spreman oprotiti Amerikancima

Saddam Hussein je pak jasno izrazio spremnost oprostiti Amerikancima što su za vrijeme rata prodavali oružje Iraku. U to je vrijeme Hussein bio suočen s američkim zakonom u postupku donošenja, kojim bi se uvele sankcije protiv Iraka glede inspekcije oružja; zato mu je bilo u interesu složiti se s američkim poslovnim ljudima.

No u jednoj je točki ostao nepopustljiv: nije htio pristati na zahtjev američkih direktora da restrukturira iračke kratkoročne dugove, tako da bi

Preplavljena ponosom i zahvalnošću

I ma osjećaj hladnoće, kao uvijek kad joj srce brže udara, ali to je dobro, bolje je nego dobiti partiju na kartama, preplavljena je ponosom i zahvalnošću samoj sebi.

Gleda s posve novim pouzdanjem, kroz prozor, sunce Landesa kako dolazi prema njoj. Sylvain je bio odvojen od Bénédicte šest tjedana. Sve više je žalio za njom i za njihovim prepirkama. Gotovo su se plašili ponovna susreta. Bénédicte mu kaže: »Zaboravila sam da si tako lijep muškarac!« A on, koji je veseljak, ne zna što činiti sa svojim velikim tijelom, lomi svoj grubi vrat kravatom, gladi ridaste brkove nadlanicom, blesasta osmijeha, očiju posvuda, ali ne na njoj.

Novi ili pečatirani, ta dva mala sua danas vrijeme bogatstvo. I niže, na listu. »Falsificira se pismo o stanju gubitaka. Od sada se držati pisma satnika Favouriera. U nedjeljnu zoru, svih pet je još živo.« Srpanj.

Manech ljubio, priljubljen snažno uz njega, željenu, poželjnu, jednaku drugima. Tu noć povratka, sjedeći za svojim pravim stolom, u svojoj pravoj sobi, hvala Bogu na jednoetažnom stanu, okružena svojim fotografijama i svojim mačkama, piše na jedan list za crtanje. »Podvrsta broja 4 otoka Maurice, jedan plavi dva penija otisnut u kalupima od dvanaest, 1848. To je sedma marka iz kalupa koja predstavlja pravopisnu pogrešku, uzrokovano naglim skretanjem rezalke gravera, Penoe umjesto Pence«.

Elodie Gordes ima sra-

A on, koji je veseljak, ne zna što činiti sa svojim velikim tijelom, lomi svoj grubi vrat kravatom, gladi ridaste brkove nadlanicom, blesasta osmijeha, očiju posvuda, ali ne na njoj

Oluja bjesni nad Parizom u trenutku kad Elodie Gordes, u svjetlo plavoj pamučnoj haljini, izlazi iz zgrade, Ulica Montgallet. Trči pod kišom od automobila u kojem sjedi Mathilde. Sylvain joj otvori vrata i pušta je da ude, potom i on trčeći bježi skloniti se u najbliži bistro. Elodie Gordes ima sra-

grajući usne, mučenička izgleda. Kako bi je malo pridobila, Mathilde je pitala koliko ima djece. Petero, od čega četvero nisu njeni nego iz prvog braka Benjamina Gordesa. Dodaje: »To je isto.«

Zatvara se u svoju neudogu. Mathilde u svojoj torbi traži fotografiju osuđenika koju joj je dao Esperanza i pokazuje joj. Elodie promatra sliku dugo sekunde, povećanih očiju, poluotvorenih usta, lagano odmahujući glavom. Krv joj se povukla iz obraza. Okreće se prema Mathildi, bojažljiva pogleda, i kaže: »Ne poznajem ga!«

»Eto dakle! Koje ne poznajete?« pita Mathilde. Stavljajući nokat kažiprsta na Eskima. »Ovoga?«

Elodie Gordes još jače odmahuje glavom, gledajući samo ravno ispred sebe, i naglo otvara vrata da izade iz auta. Mathilde je zadržava jednom ru-

kom, vidi njene oči pune suza. Kaže joj: »Dakle, zbog vas su se vaš muž i njegov prijatelj Kléber posvadili?«

»Pustite me.« Mathilde je ne želi pustiti. Kaže joj: »Životno mi je važno znati što se dogodilo, zar ne shvaćate? Bili su zajedno i moj zaručnik s njima, u tom posranom rovu! Što se dogodilo?«

Sada suze zakrivaju njeno lice, i ona viče: »Što se dogodilo?«

Ali druga nastavlja odmahivati glavom, s polatija već na kiši, ne izgovarajući više ni riječi. Mathilde je pušta da ode.

Elodie Gordes trčeći prelazi ulicu, zaustavlja se na ulazu u zgradu, okreće se. Gleda nekoliko sekundi Mathildu, koja se dovukla do otvorenih vrata. (Nastavlja se)

Roman Sébastiena Japrisota »Zaruke su dugo trajale« nedavno je objavio zagrebački nakladnik »Edicije Božičević«.

SAVJETI O ZDRAVLJU

Piše: mr. sci dr. Davor Moravek, psihijatar u Kliničkoj bolnici Sestara milosrdnica u Zagrebu

Zbog čega u Hrvatskoj postoji tolika raznolikost u pristupu liječenju ovisnika

Terapijske grupe s više obitelji važan su čimbenik podrške. Roditelji uče, kao i njihova djeca, da nisu sami i da drugi imaju slične probleme. Grupe pomoći i samopomoći sve su raširenije i u našoj sredini

Prema obliku tretmana, primjenjuju se individualni razgovori, obiteljski razgovori, resocijalizacija, grupni obiteljski

razgovori. Terapijske grupe s više obitelji važan su čimbenik podrške. Roditelji uče, kao i njihova djeca, da nisu sa-

mi i da drugi imaju slične probleme. Grupe pomoći i samopomoći sve su raširenije i u našoj sredini. Početni zahtjevi liječenja su minimalizacija

Kome se najprije obratiti i što očekivati od tretmana? Početni zahtjevi liječenja su minimalizacija

medicinskih i socijalnih komplikacija zlorabe droga, a u uspješnom tretmanu i trajna apstinencija.

Zapreke uspješnom liječenju su brojne, a prvi koji se javlja je – kako započeti tretman.

Da bi osoba koja ima duševne smetnje odnosno zlorabi psihoaktivne supstance upoće prihvatila razgovor o svom problemu, mora se u tom razgovoru osjećati ugodno i prihvatiti osobu koja ju savjetuje s povjerenjem.

U početku možemo očekivati otpor, ali već sam pristanak na pohađanje tretmana je uspjeh.

Ovisnost je problem koji ne nestaje preko noći, javljaju se poboljšanja i pogoršanja (recidivi) te je često potrebna velika upornost. Pritom se utječe na stvaranje stavova i vrijednosnog sustava i pomaganje ovisniku da samostalno i kritički donosi odluke i rješava probleme življenja. (Svršetak savjeta u sudašnjem broju)

U Hrvatskoj postoji razvijena mreža raznorodnih programa za pomoć ovisnicima i njihovim obiteljima. Po gradovima i županijama djeluju središta za prevenciju i liječenje, a brojne nevladine udruge te terapijske zajednice na specifičan način nastoje pružiti pomoć. Pomoć također pružaju i središta za socijalni rad. Kako bi sam popis svih tih organizacija zahitjovao veći prostor, uputo bih zainteresirane na besplatni informativni telefon Vladina ureda (0800 8008) te internetske stranice www.ovisnosti.com.

Zbog čega postoji tolika raznolikost u pristupu liječenju ovisniku? Ponekad je potreban dugotrajni, pa i doživotni tretman. U »lakšim« slučajevima, moguće je završiti s kratkotrajnim savjetovanjem obitelji, jer obitelj igra veliku ulogu u prepoznavanju i pomoći ovisniku, no istodobno brojni obiteljski problemi mogu biti posljedica i uzrok konzumiranja opojnih droga.